

ŠTRAMBERK

1/2008

ZPRAVODAJ MĚSTA

OBSAH

<i>Jaroslav Michna</i> Štramberský motiv 2007	titulní strana obálky
<i>Jaroslav Michna</i> Štramberský motiv 2007	2. strana obálky
<i>Věra Michnová</i> Zprávy z radnice	4
<i>Anna Rašková</i> Společenské a kulturní akce v prvním čtvrtletí 2008	7
<i>Josef Marek</i> XI. štramberská divadelní přehlídka amatérských divadelních souborů	11
Informace ze Základní školy ve Štramberku	12
<i>Mgr. Radka Krysová</i> Akce města Štramberka ke Dni Země v roce 2008	15
<i>Mgr. Jitka Jalůvková</i> Na cestě... Štramberkem i světem (Environmentální výchova v ZŠ Štramberk)	17
<i>PhDr. Anna Hřčková</i> Sbor dobrovolných hasičů ve Štramberku	19
<i>Věra Horáková–Martini</i> Prach na paletě	28
Ranní chvály	30
<i>Josef Adamec</i> Štramberk a německá okupace, část XII	31
<i>Jaroslav Michna</i> Štramberský motiv 2007	3. strana obálky
<i>Jaroslav Michna</i> Štramberský motiv 2007	4. strana obálky

ZPRAVODAJ MĚSTA ŠTRAMBERKA č. 1/2008

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák (od r. 2001). **Redakční rada:** PhDr. Anna Hřčková, Bohumil Kresta, Josef Marek a Věra Michnová. **Přepis a jazyková korektura textů, návrh grafické podoby a výběr reprodukcí:** Aleš Durčák. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 742 66 Štramberk, tel.: 556 852 240, e-mail: mzb@stramberk.cz, www.zdenekburian.cz. **Vydává:** Městský úřad Štramberk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94–RR–408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4× ročně (od r. 1987). **Příloha (samostatně neprodejná):** Štramberk—Sběratelská série pohlednic (od r. 2004). **Výroba:** Tiskárna a nakladatelství *Beatris*, Dobrá. Duben 2008.

ZPRÁVY Z RADNICE

Věra Michnová

Uběhl první čtvrtrok 2008 a ještě jeden měsíc. Za tu dobu se toho v našem městě událo poměrně dost.

Dne 10. ledna jsme navštívili se členy rady města a zástupci oddělení kultury, sportu a cestovního ruchu veletrh cestovního ruchu Regiontour a GO v Brně, kde jsme jako součást vystavující agentury Beskydy–Valašsko a Lašské brány prezentovali naše město v rámci stánku Moravskoslezského kraje, dále ve stánku Relax v podhůří Beskyd firmou Šmíra–print, spol. s r.o. a ve stánku Valašského království. Prezentace byla důstojná a dostačující. Nad expozicí Beskydy–Valaško byl umístěn velký banner s fotografií Štramberka s vévodící Trúbou a viditelný z mnoha stran.

Dne 18. ledna proběhlo jednání se zástupci CHKO Poodří ve věci skloubení ochrany přírody na Kotouči a využití tohoto prostoru v rámci kultury a cestovního ruchu pro pořádání společenských a kulturních akcí a turismu v této oblasti.

Dne 25. ledna jsme měli již 18. obecní bál. Letošní plesová sezona byla plodná, konalo se celkem sedm plesů.

Dne 29. ledna pozval všechny starostky a starosty, primátorky a primátory hejman Moravskoslezského kraje na společné setkání do Ostravy. V odpoledních hodinách pak rada projednala zprávu o bezpečnostní situaci na území Obvodního oddělení PČR Kopřivnice za rok 2007, zprávu o činnosti strážníků Městské policie Štramberk v roce 2007, zprávu zabývající se problematikou komise k projednávání přestupků za rok 2007 a další organizační a majetkoprávní úkony.

Dne 30. ledna proběhlo jednání se zástupcem a jednatelem firmy Holcim (Česko) Prachovice ve věci dalšího působení této firmy v lomu ve Štramberku a sponzoringu některých aktivit našeho města. Následně byla uzavřena smlouva na obnovu infrastruktury Národního sadu, což obnáší novou vstupní bránu, opravu části zábradlí kolem cesty k jeskyni Šipce a terénní úpravy pěšiny. Na tyto akce jsme obdrželi od výše jmenované firmy 200 tis. Kč.

Dne 5. února se uskutečnilo jednání se zástupci Muzea Novojičínka ve věci realizace modernizace Městského informačního centra v návaznosti na vlastnictví budov, kde jsou umístěny provozy Muzea Zdeňka Buriana, MIC a Muzea Novojičínka a na jejich možnou výměnu, či odkoupení, popř. jiné řešení.

Mimořádné zasedání rady proběhlo 8. 2. 2008 s jediným bodem projednávání a to Smlouvou o dílo na studii proveditelnosti a žádostí o financování projektu Obnova a modernizace zařízení Základní školy Štramberk s firmou Hospodářská rozvojová agentura Třinecka z Třince.

Dne 12. února proběhlo setkání starostů Lašské brány v Kopřivnici a byla dohodnuta spolupráce v tomto miniregionu na další období. Jedná se o města Štramberk, Kopřivnice, Příbor a obec Hukvaldy.

Další rada měla na programu rozpočet města na rok 2008 a vyhodnocení hospodaření za rok 2007, byl schválen vítěz poptávkového řízení na odkoupení městských pozemků v Pískovně za účelem vybudování inženýrských sítí a rodinných domků, doplněna Obecná pravidla pronájmu veřejného prostranství na Náměstí ve Štramberku a návrh osnovy na zpracování Koncepčního řešení využívání, provozu a pronájmu Náměstí ve Štramberku a opět další majetkoprávní a jiné záležitosti.

Dne 11. března byly na programu zprávy z oblasti nadcházející turistické sezony. Ve zprávě o přípravě turistické sezony v našem městě byla nastíněna možnost pro návštěvníky našeho města jak v oblastech vzdělávacích a poznávacích, jako jsou návštěvy muzeí, památek a přírodních zajímavostí, tak v oblasti kultury a společenských aktivit, možnosti ubytování a praktikování volnočasových aktivit. Tato zpráva byla rozšířena o přehled propagačních materiálů a suvenýrů prodávaných a poskytnutých v našem MIC a MZB. Informace o vydávaných tiskovinách se týkala Štramberských novinek a Zpravodaje města Štramberka.

Ve dnech 12.—13. března se starostka zúčastnila mezinárodní konference cestovního ruchu v Jihlavě, kterou spolupřátalo Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska.

Dne 14. března proběhlo další jednání, tentokrát se zástupci KÚ MSK a zástupci města, ve věci řešení provozu budov muzeí a MIC.

Na jednání rady města 17. března byl výběr vítěze poptávkového řízení na přípravu projektu dokončení kanalizační sítě města Štramberka s napojením na ČOV — 1. etapa odkanalizování lokality Štramberk Kozina. Vybíralo se z devíti nabídek, do užšího kola se dostaly čtyři firmy a zvítězilo sdružení Aqualia infraestructuras inženýring, s.r.o. Ostrava a Allowance, s.r.o. Praha.

Dne 28. března jsme oslavili Den učitelů návštěvou s kyticí a blahopřáním našim pedagogům v ZŠ a obou MŠ.

Dne 1. dubna se projednávala oblast činnosti oddělení technické správy a bytové problematiky. Zpráva o činnosti oddělení se týkala všech oblastí, které spadají do tohoto oddělení. Mimo jiné byla rada upozorněna na velmi špatný stav trávníku na Náměstí, také vánoční výzdoba je zralá na obnovu, některé z autobusových zastávek volají po radikální výměně, stav mostu přes koleje také není v nejlepším „zdravotním“ stavu, komunikace na Drážném, Novojičínské, Bařínách, Kozině, ale i jinde, jsou v nedobrému stavu. Zpráva o bytové problematice za rok 2007 seznámila radu v přehledném seznamu včetně finančního vyčíslení se skutečností loňského roku v oblastech oprav a údržby, vymáhání dluhů a pohledávek a také v oblasti přidělování bytů. Byla předložena informace o stavu přípravy prodeje bytových domů a bytů ve vlastnictví města Štramberka. Na pořadu byly samozřejmě další organizační a majetkoprávní záležitosti města.

Dne 2. dubna proběhlo jednání s ředitelem Kotouče Štramberk, s.r.o. Ing. Davidem Vašíčkem ve věci další činnosti Kotouče a případného sponzoringu města.

Dne 4. dubna jsme se zúčastnili veletrhu CR Dovolena 2008 v Ostravě, jehož součástí byla konference s názvem Spolupráce veřejného a soukromého sektoru cestovního ruchu.

Dne 5. dubna jsme měli dvojité vítání občánků.

Dne 10. dubna se 31 dětí z pěti mateřských škol zúčastnilo pěvecké soutěže Zpívání pod Trúbou v MŠ na Bařínách.

Dne 16. dubna jsme přivítali fam trip z Polska, jehož účastníky přivítala starostka v Muzeu Zdeňka Buriana a v krátkosti je seznámila s historií města, jeho zajímavostmi a odpověděla na dotazy týkající se našeho města.

Dne 18. dubna proběhlo jednání na půdě kopřivnického úřadu ve věci krizových řízení obcí a dále pak jednání starostů příslušného trojkového obvodu Kopřivnice za přítomnosti vedoucích odborů úřadu.

A proběhly další akce, kterých jsme se zúčastnili jako zástupci města, např. 19. dubna start závodu běžců Štramberské desítky, 24. dubna jsme pracovně navštívili starostku obce Kunín ve věci konzultace k získání grantu v oblasti kultury, jak se podařilo právě jim na akce pořádané na zámku Kuníně, 25. dubna posledního rozloučení s panem Josefem Martini, malířem úzce spjatým se Štramberkem, kde dlouhá léta žil a tvořil, 26. dubna Den Země aj.

Za toto období jsme oddali 7 párů snoubenců.

Dále byly projednávány zprávy z oblasti životního prostředí a zpráva o výkonu státní správy na úseku matrik, jména a příjmení, rejstřík trestů, vidimace a legalizace, agendy občanských průkazů, cestovních dokladů a evidence obyvatel.

Dne 28. dubna proběhlo jednání za účasti zástupců města v prostoru Kotouče kvůli změně integrovaného povolení na modernizaci výroby vápna (změna druhu paliv).

Dne 29. dubna se starostka zúčastnila semináře Financování památek z fondů Evropské unie v Rychnově nad Kněžnou, kterou pořádalo Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska.

Štramberk 2007 (foto Jaroslav Míchna).

PŘEHLED SPOLEČENSKÝCH A KULTURNÍCH AKCÍ V I. ČTVRTLETÍ 2008

Anna Rašková

Ten, kdo ví a neví, že ví, spí. Probuďte ho. Ten, kdo neví a ví, že neví, je prostý. Poučte ho. Ten, kdo neví a neví, že neví, je hloupý. Vyhňte se mu. Ten, kdo ví a ví, že ví, je moudrý. Následujte ho.

Tak už je to tady. Zvláštní osmičkový rok. Významný nejen pro naši historii, ale i pro mnohé lidi. Číslovka osm má až magickou moc a provází nejen lidi, ale i různé události. Nechceme-li však uvěřit v působení tajemných sil, budeme-li se řídit chladným rozumem, musíme přesto připustit, že řadu uzlových vývojových bodů historie vystopujeme právě v letech s osmičkovým zakončením. Jednou jde o události kladné (těm bychom dali znaménko plus), jindy pak najdeme události tragické (s opačným znaménkem). Proto doufám, že letošní rok prožijeme klidně a spokojeně. K prožívání hezkých chvil patří i kulturní vyžití.

Počátek roku je provázen bujarými oslavami. Silvestr přechází do nového roku. Relax v podhůří Beskyd pořádá svůj již tradiční 4. silvestr pod Trúbou. Tradice se mají dodržovat. K dobrým tradicím patří novoroční koncert pořádaný městem Štramberk. Letos jsme 12. ledna hostili Swing Band B. Pukovce s pořadem „Tak se kdysi hrávalo“. Dne 19. ledna se pobavili návštěvníci Hasičského bálu v KD. K tanci i poslechu hrála hudební skupina MSS Band Sklenovský. Relax v podhůří Beskyd společně s městem Štramberkem v rámci cyklu Hvězdy nad Moravským Betlémem připravili koncert Janka Ledeckého. Stalo se tak 24. ledna. Také město pořádalo 25. ledna už 18. tradiční obecní bál. V sále hrála hudební skupina Ypsilon pana Monsporta z Příbora a v malém sále hrál František Černoch z Veřovic. Pestré vystoupení tanečních skupin a bohatá tombola vhodně doplnila i tak vydařený ples.

Koncert Janka Ledeckého
Kulturní dům Štramberk, 24. ledna 2008
(foto Tomáš Münster)

Přestože sněhu bylo letos opravdu poskovnu, konala se na Trúbě 1. února tradiční Sněhulakiáda. Děti měly připraveny pořadatelem akce, Technoprojektem a. s. Ostrava, bohatý náhradní program. Relax v podhůří Beskyd 2. února uspořádal 4. štramberský masopust. Na ten navázaly štramberské divadelní spolky se svým tradičním divadelním maskárním bálům s pochovávaním basy. Veselá akce se setkala s nadšeným ohlasem. Dne 7. února proběhl slavnostní křest publikace Významné osobnosti města Štramberka. Dům dětí a mládeže připraví již tradiční maskární ples pro děti a jejich rodiče. Zábava byla výborná, a kdo přišel, určitě neprohlopil. Místní spolek hořlubařů 16. února pozval všechny své

Divadelní maškarní bál, 2. února 2008.

Divadelní maškarní bál — pochováání basy, 2. února 2008.

příznivce na svůj společenský ples. Letos poprvé pořádali štramberští skauti 9. února svůj společenský ples. Snad i tato akce bude pořádána každoročně a najde si místo mezi tradičními městskými akcemi. I sportovci se rádi baví. MIŠ–MAŠ pozval spoluobčany na Štramberský teplákový bál. Dobrá akce bez věčné starosti žen „co na sebe“. Relax v podhůří Beskyd společně s městem Štramberkem v rámci cyklu Hvězdy nad Moravským Betlémem připravili 28. února koncert zpívajícího právníka Ivo Jahelky Písničky zpod taláru.

Dne 29. února byla zahájena XI. štramberská divadelní přehlídka amatérských divadelních souborů divadelní hrou Rád to někdo horké. Předvedl DS BERANI Těškovice. V pátek 14. 3. hrál DS TYL Drahotuše kusy A. P. Čechova Bankovní jubileum a Medvěd. Hru s předlouhým názvem Hrníčky po babičce nelze beztestně rozbijet aneb Počasí na zabití skvěle zahrál DS VICENA z Ústí n. Orlicí. Dne 28. 3. DS POD VĚŽÍ provedl hru Williama Shakespeara Zkrocení zlé ženy. Kdo ho ještě neviděl, měl možnost.

Muzeum Zdeňka Buriana zahájilo rok výstavou Pavla Klose: Art and music aneb Šachohrátky. Vernisáž slavnostně uvedli studenti ZUŠ z Bílovce svými jazzovými variacemi. Nyní můžete navštívit v muzeu výstavu Zd. Buriana Stezkou odvahy a dobrodružství III.

Městská knihovna se zapojila do vzdělávání našich dětí i dospělých. V rámci knihovnických lekcí navštíví naši knihovnu skoro všichni žáci naší základní školy. Probíhá výuka občanů — základy práce s internetem

Nezapomeňte, že ke kulturnímu vyžití patří i naše kino. Jsme rádi, že se nám ho daří udržet. Hraje se každý týden v neděli v 18.30 hodin. Nabídka filmů je velmi bohatá a pestrá. Můžete zhlédnout nejnovější filmy naší i světové produkce. Návštěvníci si přišli a jistě přijdou na své a to nejenom cenou vstupného, ale i výběrem filmů. Hrajeme i školní představení. Do našeho kina jezdí také diváci z okolních měst a vesnic.

Neseďte doma, následujte dobrou kulturu a nespěte. Ať víté. Podpořte akce konané městem.

*V těchto dnech se dožívá významného životního jubilea
vlastivědný pracovník, hudebník a dlouholetý člen redakční rady
Zpravodaje města Štramberka,*

*pan Bohumil Kresta,
nar. 27. dubna 1928 ve Štramberku.*

Slavnostní křest publikace Jiřího Tichánka „Významné osobnosti města Štamberka“,
7. února 2008.

Vernisáž výstavy hudebníka a výtvarníka Pavla Klose „Art and Music aneb Šachohrátky“,
1. února 2008 (foto Tomáš Münster)

XI. ŠTRAMBERSKÁ DIVADELNÍ PŘEHLÍDKA

Josef Marek

V pátek 29. února byla starostkou města Věrou Michnovou slavnostně zahájena XI. štramberská divadelní přehlídka amatérských divadelních souborů 2008. Pořadatelem, stejně jako v uplynulých letech, byl divadelní spolek KOTOUC. Přehlídky se zúčastnilo pět divadelních souborů, laickou porotou byli návštěvníci jednotlivých představení (hodnocení kuličkami). Diváci, kteří měli zakoupené permanentky, měli možnost vybrat nejlepší herečku, herce, scénu, režii a inscenaci. Ale teď už k jednotlivým představením.

Jako první se představil Divadelní soubor Berani z Těškovic. Jako takový v našem městě doposud nevystupoval. Představil se divadelní inscenací „*Rád to někdo horké*“. Pro většinu diváků světoznámá hra, která nás přenese do Spojených států v roce 1929, kde dva mladí muzikanti prchají velmi nezvyklým způsobem před pomstou gangsterů. Nemůžu si odpustit poznámku, že samotné divadelní představení bylo na velmi dobré úrovni a domnívám se, že nemělo zapotřebí zahajovat a končit hru kankánem, tancem, který patří do zcela jiného, operetního žánru. Že hra byla na velmi dobré úrovni, dokazuje i skutečnost, že divák udělil představiteli Daphne — Jiřímu Vavrečkovi první místo za nejlepší mužský herecký výkon.

V druhém pátečním večeru se představil divákům dobře známý divadelní soubor Tyl Drahotuše. Tentokrát si divadelníci z Drahotuše vybrali k ztvárnění dvě jednoaktovky, „*Bankovní jubileum*“ a „*Medvěd*“, Antona Pavloviče Čechova, zakladatele tzv. lyrického dramatu, kdy děj neprobíhá v reálném, ale v citovém životě. Oproti minulým létům to byla velká změna. Poprali se s ní statečně.

„*Hrníčky po babičce nelze rozbít bezrestně aneb Počasí na zabít*“ byla třetí inscenace štramberské divadelní přehlídky. Divadelní soubor Vícena z Ústí nad Orlicí sáhl pro novou premiéru po jednoaktové hře českého autora Vlastimila Venclíka. Více než hodinové představení odehráli dva muži, troufám si říct, že na profesionální úrovni. Bohužel ne všem divákům se tento heroický výkon líbil. Dokonce se v hlasovacím zařízení objevilo i několik kuliček od nespokojených diváků.

Všechna doposud odehraná představení byla konverzační.

Změnu přinesl po velikonoční přestávce divadelní soubor Pod věží. V pátek 28. března se v kulturním domě představil dvorskou komedií Williama Shakespeara „*Zkrocení zlé ženy*“.

Podle reakce publika během představení se hra jednoznačně líbila. Jako režisér inscenace si netroufám vnášet další soudy o samotné hře. Mohu jenom dodat, že hra získala čtyři ceny — za nejlepší ženský herecký výkon, nejlepší scénu, nejlepší inscenaci a nejlepší režii.

V posledním, pátém soutěžním představení se představil Divadelní soubor CHAOS z Valašské Bystřice. Představil se inscenací Marco Camolettiho „*Na správné adrese*“. Komédie francouzského autora, který ve Francii patří mezi nejúspěšnější autory 20. století, nabídl hercům řadu vtipných i pikantních situací a dialogů. Dle mého názoru se hra místy pohybovala na hraně dobrého vkusu. Diváci byli jiného mínění, rozpustilé komedii v hodnocení kuličkami přidělili první místo.

Jako nesoutěžní představení a zároveň jako „*předskokani*“ v závěrečném hodnocení nastudoval pořádající soubor Kotouč hru Pauly Vogel „*Nejstarší řemeslo*“. I když nebyl soubor pod tlakem diváckého hodnocení, inscenace opět kladla na pět protagonistek vysoké nároky. Domnívám se, že se s postavami stárnoucích prostitutek vyrovnali se ctí.

Průměrná návštěva na jedno představení činila 100 diváků. Prodáno bylo 40 permanentek, nejvíc za dobu pořádání pátečních večerů.

Takže ještě na závěr výsledky hodnocení divácké soutěže:

Nejlepší inscenace: Zkrocení zlé ženy — DS Pod věží Štramberk, **Nejlepší ženský herecký výkon:** Barbora Šimíčková za roli Kateřiny — DS Pod věží Štramberk, **Nejlepší mužský herecký výkon:** Jiří Vavrečka za roli Daphne — DS Berani z Těškovic **Nejlepší amatérská režie:** Josef Marek — DS Pod věží Štramberk, **Nejlepší amatérská scéna:** Josef Hrček — DS Pod věží Štramberk, **Hodnocení kuličkami:** Na správné adrese — DS Chaos Valašská Bystřice.

INFORMACE ZE ZÁKLADNÍ ŠKOLY VE ŠTRAMBERKU

PROJEKT ŠANCE

PROJEKTOVÝ DEN VI. A

Lenka Škarková

Jako součást výzkumného úkolu Kyselá dešť měla v pátek 22. února třída VI. A svůj 1. projektový den.

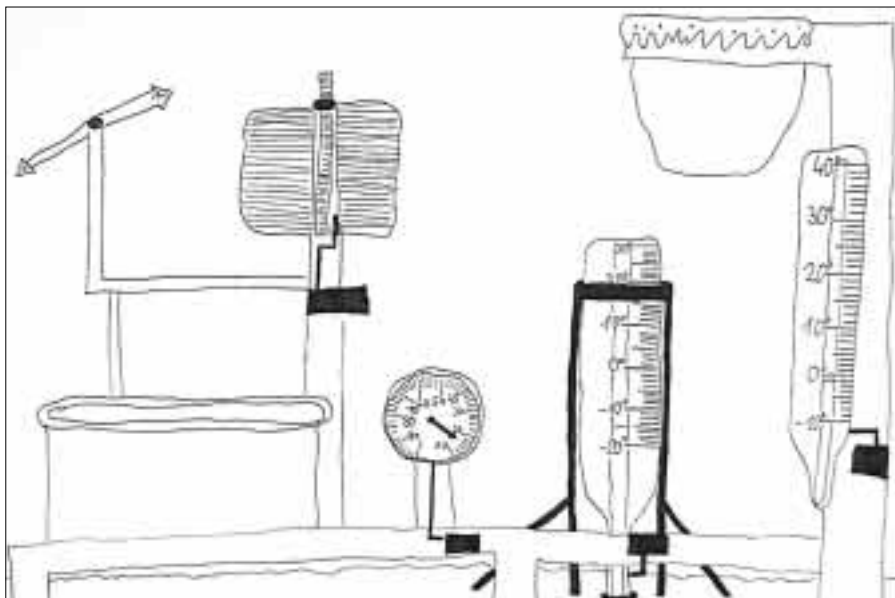
Během dopoledne navštívili žáci Městský úřad ve Štramberku. Cílem bylo získat mapu zdrojů znečištění na území našeho města. Paní Krysová zapůjčila dětem materiály k nahlédnutí a ty si některé údaje zapsaly, protože je později využijí.

Z města jsme si také odnesli kopii Místního programu pro zlepšení ovzduší.

Ve škole jsme pokračovali prezentací návrhů měřicích stanic, které si všichni připravili v hodinách výtvarné výchovy. Jako vítěze a autora nejlepšího návrhu třída označila Pavla Žerdíka, jako druhý nejlepší návrh se umístila stanice Kateřiny Schenkové. Poté jsme se pokusili sestavit improvizovanou měřicí stanici. Žáci na školním pozemku také vybrali místo, kde by bylo vhodné stanici umístit.

Dále si třída rozdělila služby u stanice během března. Stanici je totiž nutné každý den zkontrolovat, vyměnit sáček na srážky a zapsat základní údaje. Záznamový list i to, jak postupovat při kontrole, jsme umístili na naši nástěnku.

Celý měsíc březen bude probíhat odběr a měření srážek. Doufejme, že na nás bude příroda hodná a alespoň několikrát zaprší.

Vítězný návrh měřicí stanice (autor P. Žerdík).

PROJEKTOVÝ DEN VI. B

V pátek dne 22. 2. 2008 třída VI. B v rámci projektového dne pokračovala v práci na realizaci dokumentárního filmu o městě Štamberk.

Záběry z naší jedinečné Trúby a krásné budovy základní školy jsme pořídili už na podzim, úkolem tohoto projektového dne bylo vytvořit anglické texty k dalším zajímavým místům, která prostřednictvím filmu představíme.

Podařilo se nám dodržet časový plán a zpracovat takto jeskyni Šipku, Muzeum malíře Zdeňka Buriana, malebné náměstí a zmínili jsme se též o tradici pečení štramberských uší.

Děti vymyslely scénář, který názorně ukázal život neandertálského člověka na hoře Kotouč, včetně kostýmů, výborný byl nápad s přizváním jednoho psího herce, který pro nás pracoval bez nároku na honorář. Pravda je, že se mu povedlo rozkoustat na koberci v učebně prehistorické zbraně–klacky, které vyrobil Jakub, tak se moc omlouváme paním uklízečkám.

Kolem páté vyučovací hodiny jsme měli konečně hotovo, tak se celá tlupa neandertálců, pes i televizní štáb odebrali natáčet do terénu.

Byli jsme úspěšní, dokonce se podařilo i rozdělat oheň, což vzhledem k deštivému počasí nebylo zas až tak jednoduché.

Děšť, který nakonec ustal, nám dovolil natočit i záběry z Muzea Zdeňka Buriana a na úplný závěr jsme se zašli odměnit do cukrárny na náměstí. Muži se ukázali být dobře vychovanými, když při nedostatku židlí dali přednost dámám a všichni bez výjimky jsme si zamlsali.

V rámci našeho projektu si žáci IV. B zaveršovali. Posuďte sami.

Štramberk

Petra Hrstková

Štramberk, Štramberk, Štrambíček

*je celý z písní, básniček.
Trúba je radost lidských smíchů,
kostel zas lidu a hříchů.
Všichni se ve Štramberku radujou,
a vesele s vrískotem tancujou.*

*Štramberk je radost štramberských lidí,
Štramberk se i lidem z okolí líbí.
Štramberk, to je město smíchu,
ale i těch lidských hříchů.
Uši se tu pečou
a nikam neutečou.*

Lucie Kabátová

*Ve škole se každý učí, lepí,
kreslí a zas učí.
O Trúbě se někdy říká,
že tam našli trpaslíka.
Možná je to pověst,
možná je to div, ale kdoví,
Může to být i dětský smích.*

*Štramberáci jen se diví,
V jakém městě to vlastně bydlí.
Když je zima a všude snůh,
děti tu chodí ve sněhulích.*

Zvěsti o Štramberku

Tereza Chocholatá

*Někdo si myslí, že tam byl drak,
a možná je to tak.
Možná je tam i bílá paní
a možná splní ti nějaké z tvých přání.
To jsou ale zvěsti,
co tam všechno klestí.
Myslíš si, že tu věž,
ještě nenavštívila lež?
Ne! To se pěkně pleteš!
Lež už tam byla,
ale na APRÍLA!!!*

DEVÁTÉ TŘÍDY OPĚT V AKCI

za devátáky Veronika Bačáková

V naší základní škole proběhlo během měsíce února velké vaření v devátých třídách.

Jelikož jsme vařili celý oběd, tj. předkrm, polévku, hlavní chod a dezert, potřebovali jsme na jeho přípravu celý den.

Jídelníček jsme si sestavili již předem. Za přítomnosti paní učitelky pracovních činností jsme museli nejdříve zjistit, které ingredience je na přípravu oběda potřeba, sepsali jsme si nákup a společně jsme potřebné potraviny obstarali v místním obchodě. Potom jsme si rozdělili práci a velké vaření mohlo začít. Nebyl to zas až tak velký problém, protože jsme se postupně na přípravu jednotlivých chodů připravovali už od šestého ročníku. Každý rok jsme si přilepšili nějakým tím dobrým jídlem, v šestce předkrmem a dezertem, v sedmičce polévkou a zeleninovými jídly, v osmičce jsme se dostali k masitým pokrmům a v devítce jsme byli připraveni na celou slavnostní krmi. S obědem jsme si připravili i slavnostní stůl. Nechyběly barevné ubrousky ani nádherné květiny, které svou krásou stůl oživily.

Slavnostní stolování jsme si už vyzkoušeli při předvánoční návštěvě hotelu Gong. Pan Guzdek nás mimo jiné poučil, jak se máme správně u slavnostního oběda chovat.

Námi uvařený oběd se povedl a chutnal výborně! Na závěr jsme po úklidu ještě zúčtovali náklady. Abychom na tento den nezapomněli, vypracovala každá třída výstup z tohoto projektu, kde je zhodnocena celá naše práce.

Myslím si, že si všichni žáci do svého života odnesli dobrou zkušenost, která se jim bude určitě hodit. A na závěr: „*Cím oko napaseš, tím břicho nenaplníš.*“

My jsme připravili oběd krásný na pohled i výborný na chuť. Na www stránkách školy si můžete prohlédnout fotografie, ale i obohatit Vaši kuchařku o naše recepty.

AKCE MĚSTA ŠTRAMBERKA KE DNI ZEMĚ V ROCE 2008

Mgr. Radka Krysová

Dvacátý druhý duben je den, který zná snad každý ochránce přírody jako DEN ZEMĚ.

Nejlepší je, když na Zemi myslíme celý rok a chováme se tak, abychom tuto krásnou planetu co nejméně zatížili. Tak jako my slavíme své svátky — ač se můžeme vzájemně obdarovávat celý rok (a to nejenom materiálně) – tak také naše Země si zaslouží svůj velký den.

Letos jsme se rozhodli již počtvrté uspořádat akci „*Uklidme Štramberk*“ pod záštitou ústřední výkonné rady ČSOP Praha, opět jako součást celosvětové kampaně „*Clean up the world*“. Lidé si mohli zdarma vyzvednout na městském úřadě, technické nebo bytové správě sběrné pytle a po vyčištění prostoru, který si sami vybrali, pytle odevzdali k jakékoli popelnici na komunální odpad ve městě. Každoročně se do této akce zapojují dětské kolektivy — skauti, sdružení přátel Jaroslava Foglara Tygří dráp — na snímku, ale i jednotliví občané. Za těch pár let se již vykristalizovaly dobré duše, jež si ten který úsek města berou za svůj a akci chápou jako svůj příspěvek k pomoci Zemi. Těmto lidem patří velký dík, protože není v silách pracovníků, jenž se starají o úklid veřejného prostranství, aby odstranili všechny odpady, které zde odhodili neukáznění občané. Jednou z těchto dobrých duší je paní Sylva Vážná z Bařin, která každoročně uklidí velkou část tohoto sídliště. Díky sponzorskému daru pana Marka Jeřábka z Minizoo Aqua-Terra můžeme v letošním roce nejlepší dětské kolektivy a nejlepší letošní sběrače odměnit i finančním příspěvkem.

Uklidme Štramberk — děti ze Sdružení přátel Jaroslava Foglara „Tygří dráp“ při úklidu okolí Retenční nádrže na Libotíně (foto Karolína Marková).

Oslava Dne Země proběhla v sobotu 26. dubna 2008. Letos jsme spojili síly s Městem Koprivnice, DDM Koprivnice, DDM Štramberk, ČSOP Štramberk a o. s. Hájenka Koprivnice. Pro děti a jejich rodiče byly připraveny dva okruhy, které začínaly a končily na Kamenárce. Velký (2,5 km dlouhý) okruh nesl název Pohádkový les. Vedl na Bílou horu a přes Vánův kámen a byl plný pohádkových bytostí. Stateční poutníci zde zdolávali překážky a plnili různé úkoly.

Den Země 2008 — zkouška čichu (foto Ing. Jiří Pour).

bychom mohli pomoci. Nakonec děti vyzvala, aby nakreslily ropáka. Tvořiví človičkové kreslili na kamínky a ti zručnější si mohli ukovat podkovičku u pana kováře. Kdo splnil úkoly, vyzvedl si zajímavé ceny. V naší cestě za poznáním to byly materiály o přírodě, samolepky s přírodninami a Štramberské uši, které nám věnovali místní pekaři. V botanické zahradě si mohli s asistencí zkušených horolezců pod vedením Mgr. Luďka Šebka zkusit slaňování, horolezení a střelení z luku. K dispozici byli i koníčky k povození dětí. Kdo už byl utmácený a unavený ze sluníčka, které nám letos opravdu přálo, mohl si sednout k ohni a upéct špekáček, zazpívat nebo se občerstvit u připraveného stánku, ve kterém bravurně obsluhovali členové Českého svazu ochránců přírody (ČSOP) ze Štramberka. Nápoje byly rozlévány do biologicky rozložitelných kelímků firmy Bioplaneta. K zhlédnutí byla i výstavka výrobků této firmy. Celkově se zúčastnilo oslav Dne Země téměř 1000 lidí.

Město Štramberk má na svém katastru velmi mnoho unikátních přírodních zajímavostí. Jeskyni Šípka, bývalé vápencové lomy, v nichž se vyskytují jedinečná společenstva, žije zde obrovské množství vzácných rostlin – například tořič včelonosný, židovínk německý. Společenstva skalních stepí se spoustou chráněných živočichů — například ještěrka zední, která se v naší republice vyskytuje jen zde, jasoň červenooký, který zde létá díky nadšení místních ochránců přírody a spousta dalších.

Domnívám se, že velmi mnoho problémů, se kterými se na úseku životního prostředí potýkáme, je způsobeno necitlivostí lidí k přírodě. Z toho, že si lidé přírody neváží a nedokáží ocenit a ochránit krásy, kterými zde nebylo šetřeno. Jinak bychom nevnakládali velké částky z rozpočtu města na odklizení černých skládek, neřešili bychom střížnosti na strom, ze kterého padá listí, nedýchali bychom kouř, který vznikl pálením odpadů v domácích topeništích nebo nezjišťovali původce znečištěné vody. Obrovský dík patří naší základní škole, ve které systematicky pracují na tom, aby v dětech vztah k přírodě budovali. K tomu není důležitá jen její znalost, ale i určitá pokora a obdiv. Myslím, že proto jsou tyto akce důležité. Je dobře, že se jich zúčastňují rodiny s dětmi. Už Jan Ámos Komenský řekl, že láska k přírodě by se měla vštěpovat dětem v rodinách jako jedna ze základních vlastností člověka. Abychom dalším, kteří po nás přijdou, předali prostředí, které je bude inspirovat a fascinovat a nebyli jen ti, kteří se snaží vše kolem sebe zničit a využít ve prospěch jednoho druhu.

Menší okruh byl vybrán v areálu Kamenárky, Botanické zahrady a arboreta. Nesl název „Cesta za poznáním“. Děti a jejich rodiče se přesvědčovali jak jim slouží zrak, chuť, čich, hmat, sluch, poznávali zvířata a rostliny, prohlíželi květiny pod binokulární lupou, skládali přírodní puzzle a byly prověřeny i fyzické síly. Naše paní starostka Věra Michnová měla zastavení, ve kterém si s dětmi povídala o tom, co by se v přírodě dělat nemělo, a jak

NA CESTĚ... ŠTRAMBERKEM I SVĚTEM (ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA V ZŠ ŠTRAMBERK)

Mgr. Jitka Jalůvková

V naší škole má environmentální (ekologická) výchova dlouhou tradici. Začínali jsme v roce 2001 v česko–nizozemském projektu „Tulipán“. V průběhu minulých let jsme pracovali na řadě projektů celoškolských (Odpady, Cesta za předky, Les ve škole — škola v lese, a další) i třídních (Kyselé deště, Výchova vztahu k drobným zvířatům, projekty v chemii, fyzice, přírodovědě, vlastivědě atd.). Spolupracujeme také s občanským sdružením Hájenka, s Městským úřadem ve Štramberku, s Klubem ekologické výchovy a dalšími subjekty podle potřeb žáků a školy. Jsme členem sdružení M.R.K.E.V.

Za naši práci jsme obdrželi v roce 2006 ocenění Klubu ekologické výchovy — Škola udržitelného rozvoje 2. stupně.

Ve školním roce 2007/2008 jsme využili možnosti požádat o dotaci MŠMT v rámci rozvojového programu ve vzdělávání Podpora EVVO ve školách v roce 2007 na celoškolský projekt „*Na cestě... Štramberkem i světem*“. Tento projekt splnil kritéria a podmínky udělování dotací a v říjnu 2007 jsme obdrželi na jeho podporu 70 000 Kč z prostředků MŠMT. Cílem projektu je utřídění poznatků a znalostí a pochopení souvislostí mezi regionálními a globálními problémy, vedení k vlastní zodpovědnosti žáků za stav životního prostředí města a regionu, ale také rozvíjení důležitých lidských hodnot – vnímání života jako nejvyšší hodnoty, aktivita a vlastní postoj v otázkách životního prostředí regionu. Naši žáci si také měli uvědomit přírodní a kulturní bohatství Štramberka a okolí a jeho přínos celosvětovému kulturnímu a přírodnímu dědictví.

V průběhu projektu byly realizovány tyto aktivity: výtvarná a recitační soutěž s vyhodnocením vítězů, nákup literatury a výtvarného materiálu, výroba ptačích budek, úprava okolí školy a školního pozemku, pobyty s ekologickou tematikou (Horní Lomná, Kletná), exkurze (Centrum ekologické výchovy Bartošovice, Planetárium, Ostravská universita, a další) a především realizace a prezentace třídních projektů podle zvolených témat. V průběhu tvorby projektů žáci pracovali ve velké míře ve skupinách, kooperativním učení, integrovali poznatky z různých předmětů, vyhledávali a využívali informace. Průběžně byla pořizována fotodokumentace, práce na projektech jsou zachyceny i ve školní ekologické kronice. Environmentální projekt byl úzce propojen se ŠVP naší školy „*Na cestě ...k sobě i druhým*“.

Součástí projektu byla také oslava Dne Země 2008. Letošní rok proběhla pod heslem „*Učtme se navzájem*“. Žáci 2. stupně si připravili výuku pro děti 1. stupně a pro děti z mateřských škol. Hlavním tématem byla příroda a její ochrana. Děti společně kreslily, vyplňovaly pracovní listy, hrály hry a hlavně navazovaly a upevňovaly vzájemné vztahy. Po celé dopoledne panovala v naší škole radostná a tvůrčí atmosféra.

Vyvrcholením celoškolského projektu „*Na cestě... Štramberkem i světem*“ se stala školní ekologická konference 23. dubna 2008. Představili se na ní zástupci jednotlivých tříd s ukázkami a prezentací vlastních třídních projektů. Žáci z prvních tříd vý-

tvárně zpracovali krajinu domova i cizích zemí, změny v přírodě v průběhu ročních období, hovořili o tom, jak je třeba přírodu chránit. Druhá třída se seznamovala v průběhu roku s dravci kolem nás, jejich druhy, ochranou, významem. Třetí třídy se zabývaly ptáky v naší krajině a vyráběly ptačí hodiny a plakát o záchraně stanic v Bartošovicích. Čtvrté ročníky propojovaly tématicky poznatky z různých předmětů, soustředily se na vlastivědné a výtvarné zpracování a propojení s českým jazykem a literaturou. Pátá třída absolvovala ekologický pobyt v Horní Lomné, kde zpracovala kromě lidových zvyků i třídní projekt Ekosystémy, ve výtvarné výchově toto téma žáci obohatili o místní faunu a práci s různými výtvarnými technikami. Šestá A plnila výzkumný úkol Kyselá dešť, propojovala poznatky z přírodopisu, matematiky, fyziky, zeměpisu a jiných předmětů a v závěru žáci vyhodnocovali situaci v regionu. Šestá B se zamýšlela v českém jazyce a ve výtvarné výchově nad vodou kolem nás a vodními zdroji. Sedmé ročníky navštívily s pásmem her a soutěží místní mateřské školy. V osmé třídě probíhal výzkum biomasy a devátý ročník představil v závěru konference místní téma (kanalizace ve Štamberku), jehož zpracování představovalo pro devátáky spojení teoretických i praktických znalostí.

Prezentace přednesené žáky na ekokonferenci měly vysokou úroveň — děti četly, hovořily, zodpovídaly dotazy a závěrem vymýšlely další aktivity do environmentální výchovy.

Blíží se konec školního roku 2007/2008 a tedy i projekt „*Na cestě ...Štamberkem i světem*“ spěje ke konci. Přejme si tedy, ať je i příští školní rok bohatý na nápady a tvořivou činnost žáků a pedagogů naší základní školy.

SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ VE ŠTRAMBERKU

PhDr. Anna Hřčková

Lašské město Štramberk bylo do 18. století vystavěno pouze ze dřeva a kamene. Nebezpečí ohně ohrožovalo obyvatele každou chvílí a požár trestal nejen viníky nepatrností či nedbalostí, ale i nejbližší sousedy. Radní města si uvědomovali nutnost dobrého organizování při hašení, proto r. 1787 vydali Ponaučení, které rozdělovalo povinnosti jednotlivých cechů, řemeslníků i občanů během ohně. Po rozsáhlém požáru r. 1855 Štramberáci pociťovali nutnost vzniku organizace, která by nejen řídila průběh zásahu, ale své členy na něj připravovala. Několik dobrovolníků se při cvičení nakrátko sešlo, ale bez pevného řádu jejich aktivita brzy ochabla. Ze strachu před ohněm si mnozí občané obstarávali ruční dřevěné stříkačky, trhací háky měly své místo pod šindelovými střechami, plácačky vlastnili v každém domě. Obec r. 1873 zakoupila 10 ks lezecké výstroje a rozdělila ji mezi nejstatečnější. Po vydání spolkového patentu z r. 1852) se mohl začít rozvíjet v Rakousko-Uhersku spolkový život. Ten umožnil r. 1876 vznik dobrovolného hasičského spolku. Tou dobou již v okolí pracovali hasiči např. v Příboře /1872/, Sedlnici /1874/.

V souvislosti s činností hasičského sboru jsem se zajímala o to, co znamenalo být hasičem v různém historickém období, co lokalitě a společnosti v kontextu s politickými a ekonomickými změnami dávala existence hasičského sboru. Jako pramen mně posloužil prepis kroniky Místní Jednoty Požární ochrany ve Štramberku od založení sboru dobrovolných hasičů 4. května 1876 v majetku místních hasičů, kronika hasičského sboru z obce Rybí uložená ve Státním okresním archívu v Novém Jičíně a výpovědi pamětníků2).

Léta 1875—1918

Když r. 1875 starosta města A. Prosek podal v obecním zastupitelství návrh na zřízení dobrovolného hasičského sboru, setkal se s pochopením. Zvolený čtyřčlenný výbor vypracoval osnovy a 24. 2. 1876 je předložil obecnímu zastupitelstvu, které je schválilo a zaslalo moravskému místodržitelství v Brně k přezkoumání. To je výnosem ze dne 4. 5. 1876 potvrdilo. Stanovy byly sestaveny podle požárního řádu z 28. 4. 1873. Mottem štramberských hasičů se stalo: „*Braňme svou řeč, ale hajme i svůj ohrožený majetek.*“

Ustavující valná hromada dobrovolného hasičského sboru — tak zněl název — se konala v radním domě 9. 12. 1876. Z ní mimo jiné vzešel důležitý úkol převzít hasičské nářadí a starat se o stejno kroje a hasící prostředky. Výbor neměl žádné zkušenosti, tak si velitel s obcí dopisoval do doby, než 2. 11. 1877 v Dolní ulici v č. 225 vznikl požár a shořely 4 domy. Tou dobou ještě nikdo nebyl ani pojištěn.

Postoj města k vzniklému sboru byl důležitý. Postupně mu pořizovalo výstroj i výzbroj, za uhašené požáry vyplácelo finanční odměny. Výbor žádal úřad, aby kvůli hašení na vhodných místech zřídil vodní nádrže. Tak r. 1892 měl Štramberk 18 veřejně přístupných studní a 2 kašny. Největším darem všem občanům a hlavně hasičům bylo v r. 1898 dokončené stavby vodovodu: postavení budovy a strojírny a zahájení provozu 28. 10. 1899.

V rámci pomoci sousedním obcím sbor městu navrhl, aby s Ženklovou, Rybím a Závišicemi sjednalo smlouvu o vzájemné požární pomoci, neboť u nich sbor ještě neměli.

Pro činnost sboru bylo důležité začlenit se do Zemské ústřední jednoty českých hasičských spolků na Moravě se sídlem v Brně. Toto bylo odhlasováno na valné hromadě 15. 12. 1878. V r. 1883 se vedoucí sborů v kraji rozhodli po vzoru sborů na jižní Moravě vytvořit Župu pro severovýchodní Moravu.

V r. 1886 došlo k neshodám mezi štramberským a župním vedením, což znamenalo, že výbor do něj přestal vysílat svého člena. Tato situace trvala 10 let a v r. 1888 štramberští hasiči formálně z župy vystoupili. Vrátili se až r. 1898.

Stejně důležité jako integrace do širší hasičské „rodiny“ bylo vyřešení otázky pojištění jak členů, tak ostatních obyvatel. Valná hromada se r. 1878 rozhodla pro Všeobecnou podporovací pokladnu dobrovolných hasičských sborů na Moravě se sídlem v Brně. Příspěvek byl stanoven na 28 korun. Z žádosti r. 1895 o finanční pomoc na nákup potřeb pro hasiče adresované Moravskému zemskému hasičskému fondu je uvedeno, že Štramperk má 449 domů, z toho je 22 pokryto ohnivzdorně, 427 šindelem, pojištěno je u různých pojišťoven 304 domů. Pro hasiče byla r. 1888 zřízena sborová podporovací pokladna pro případ onemocnění a úmrtí

V případě nemoci byl členům vyplácen 1 zl. týdně, při úmrtí pozůstalým 10 zlatých. Tyto částky byly v průběhu let zvyšovány a obměňovány. Sociální citění se projevovalo ve formě finančních darů poskytovaných rodinám padlých vojáků — hasičů z obce v době 1. světové války. Ve zmíněný prospěch sbor posílal peníze Ústřední jednotě hasičské v Brně.

Po nastínění vnější strukturální organizace se zmíním o vnitřním řádu sboru.

Oslovení členů znělo „bratři.“ Valná hromada z r. 1894 vybízela, aby se zmínění vzájemně jmenovali hasiči a ne jako dosud „feuermani.“

V souladu se Stanovami tvořili členskou základnu činní členi — ročně v průměru kolem 70, přispívající — kolem 15, od r. 1893 i čestní. Mezi ně patřili např. novojičínský měšťan a zemský poslanec dr. Preisenhammer, majitelé štramberských lomů bratři Guttmannovi, majitel zdejší šňůrkové fabriky Schreiber, p. farář Nehůdek, zdejší lékař MUDr. A. Hrstka a další.

Důležité bylo získávání nových zájemců, které výbor přijímal průběžně. Na členy hasičského sboru byly kladeny i morální požadavky. Tak na valné hromadě 2. 2. 1906 místovatel vyzdvihl počáteční horlivost, která se pomalu měnila v liknavost, varoval před nadměrným pitím, jež sboru nedělá čest a vybízela k větší horlivosti jak při cvičení, tak poplachu.

Jakých profesí byli štramberští hasiči? Podle statistiky z r. 1900: 34 kamenářů, 12 dělníků, 5 kovářů, 4 rolníci, 3 obuvníci, 3 zámečníci, 2 stolaři, 2 kupci, 2 hostinští, 1 lékař, 1 učitel, 1 obecní tajemník, 1 obchodník, 1 hodinář, 1 holič, 1 řezník, 1 natěrač.

Hasičský sbor potřeboval ke své činnosti dobré vedení. Pro ilustraci uvedu to z doby Rakousko-Uherska. Do výboru r. 1878 patřil starosta, velitel, náměstek velitele, vedoucí — lezců, střikačů, ochránců a zbrojmistr, o 9 let později přibyli dva revizoři účtů a jednatel. Důležitý úkol od r. 1880 zastával sborový lékař. Aby i hasiči mohli v případě nutnosti udělovat občanům první pomoc, r. 1907 na žádost župního výboru velitel MUDr. Hrstka školil samaritány nejen ze štramberského sboru, ale též kopřivnického, závišického a rybského. Mezi nejhlavnější činníky patřil trubač. Požár se uváděl ve známost křikem, bubnováním a zvoněním, proto byla r. 1878 zakoupena za 10 zl. horna a stanoven trubač, který vytruboval poplach. Aby bylo zřejmé, že nehoří ve Štramperku, ale v některé ze sousedních lokalit, zněl jiný

signál — venkovského požáru. Roku 1893 byli zvoleni v souvislosti s pořízením praporu dva praporečníci. Dokonce Stanovy z r. 1876 musely být rozšířeny o odstavec o praporu a praporečnicích.

Hasiče reprezentovala výzbroj a výstroj. Vše bylo pořizováno postupně a s péčí o správný vzhled. Aby byly blůzy /kytle/ správně ušity, požádali štramberský hasiči výbor župy o jejich přesný popis. Úspěšná práce vyžadovala výkonné stroje. Sbor na ně získával prostředky z různých fondů, sbírkami mezi příznivci, nebo darem od města či Jeho Veličenstva císaře pána. Tomu jako svému dobrodinci hasiči na valné hromadě provolávali třikrát „sláva.“

Jestliže si měl hasičský sbor úspěšně vést při likvidaci požáru, museli se jeho členové zúčastňovat cvičení pokud možno v hojném počtu.

Ať už teoretická či praktická, konala se každoročně kromě r. 1916, kdy se vlivem války činnost sboru omezila na povinné práce. Součástí nácvičku a organizovaného přemísťování jednotky byly povely. Z důvodu jejich ujednocení vydala župa r. 1885 signály na trubku a jednoduché povely. Díky ústnímu podání 3) se ještě dosud na některé vzpomíná: když hasiči stáli na náměstí a velitel zahlásil: „*Otočtě se prdelu g Barum a hlavu g Venclikum!*“, věděli, jak se mají postavit. Na rázný rozkaz: „*Pujděmy, pujděm!*“, se dali do pochodu. Při příležitosti výročních oslav znělo: „*Postavtě se tag, jak stě stali loni!*“, nebo „*Postavtě se tag, jak stě indy stavali!*“ Rozkaz na cvičišti: „*Ruky na sekyrky, včil!*“ byl jednoznačný. V případě pohřbu se hřbitovem neslo: „*Postavtě se řiťu ke Kulatině /Trúbě/ a gzychtem ke kapli /hřbitovní!*“ Zmíněné povely se nikomu nezdály divné, ale při požáru jich určitě nikdo neužíval.

Když neexistovaly sbory dobrovolných hasičů, museli si lidé vystačit při hašení požáru sami. Josef Marek drží v ruce plácačku, která nesměla chybět v žádném stavení. Tou se musel oheň doslova uplácet. Text a foto: Ellen Weissbrodová, Novojiččinský deník 2006.

Mimo cvičení se hasiči odborně vzdělávali kurzy a přednáškami. Vyzbrojeni jak teoretickými, tak praktickými znalostmi mohli pomáhat nejen v místě, ale i v sousedních obcích.

Za úspěšné zlikvidování ohně se členům sboru dostávalo finančního ocenění i písemného poděkování. Pro odvahu a výcvik byli oblíbeni nejen doma, ale i v okolí. Kronika vzpomíná: ...Když jeli k ohni, bylo radostně voláno: „Štramberaci jedu, už to puďte!“...

Tak jako štramberští hasiči jezdili pomáhat k ohňům do sousedství, tak okolní sbory vypomáhaly ve Štramberku. Kvůli lepší koordinovanosti se pořádala společná cvičení

K dalším úkolům hasičů patřilo požární hlídkování, např. při divadelních představeních, dále po dobu manévřů a ubytování vojska ve městě /léta 1905,1909/.

Prezentace sboru v kulturní oblasti byla bohatá. Nejenže pořádal plesy, hasičské i krmákové zábavy, výlety, kterým mnohdy předcházelo cvičení, ale také v r. 1917 se hrál divadelní hra Smír a v r. 1918 Otec a Dědečkovy housle. Za milé gesto v letech 1912, 1913 považují pořádání tanečních vínků jako formy odměny dívkám a družičkám, které vypomáhaly při výletě. Výtěžku ze všech akcí bylo používáno k navýšení stavu pokladny pro nákup potřebných věcí.

Společenská prestiž obce vzrůstala mimo jiné i účastí hasičského sboru různých akcí. Za samozřejmou se považovala přítomnost na církevních oslavách — Vzkříšení, Božího Těla. Mše za živé a zemřelé hasiče byla sloužena na svátek patrona — svatého Floriána. Za přítomnosti sboru byl r. 1895 uvítán při generální vizitaci arcibiskup dr. Fr. Bauer.

Co kromě uniformy umocňovalo vnější důstojnost a slavnostnost hasičského sboru? K znakům reprezentačním a svébytnosti bezesporu patří prapor. Myšlenka pořádit si jej vznikla r. 1890 s tím, že r. 1893 chce sbor oslavovat dvacetiletí.

Prapor vypadal a stále vypadá následovně: bílá strana nese vyšíty obraz Neposkrvněného početí Panny Marie, kolem něho zlatem vyšíty nápis Sbor dobrovolných hasičů ve Štramberku a znak města. Na červené straně je opět vyšíty obraz sv. Floriána, pod ním pohled na Štramberk. Dvěma praporečnickům byly zakoupeny červenobílé šerpy. Na slavnost 23. 7. 1893 přijela v zastoupení matky praporu arcivévodkyně Alžběty hraběnka Ida, manželka Felixe hraběte z Lilie, zemského hejtmána. S manžely přijel i okresní hejtman, hrabě Romer. Protože celý den přšelo, sláva se konala v kostele, na faře a hostincích. Hasičský sbor se s praporem zúčastňoval župních sjezdů, církevních oslav a všech jiných významných společenských událostí. Po celou dobu až do současnosti je uschováván na čestném místě a sbor je na něj patřičně hrdý.

Příležitostmi k prezentaci sboru byly oslavy jeho vzniku, přestože mnohdy časově předbíhaly oficiální datum. Na příklad v r. 1899 se sbor rozhodl slavit 25 let trvání. Tenkrát se slavnosti na hoře Kotouč zúčastnilo 320 hasičů v krojích župy č. 2 zvané Kravašské. Důležitým byl motivující projev župního náčelníka F. Štindla na téma Hasič ve službách vlasti a lidstva. Když r. 1913 bylo při jiné příležitosti vyznamenáno pět bratrů hasičů za zásluhy o hasičství, sbor na jejich počest uspořádal vínek a v předvečer oslav lampiónový průvod.

Členové štramberského hasičského sboru žili čilým společenským životem jak doma, tak v rámci župy.

Na valné hromady a sjezdy župy, též na nejrůznější oslavy do blízkých i vzdálenějších lokalit hasiči jezdili korporativně, nebo deputací, mnohde s praporem.

Po nastínění činnosti sboru v období 1. republiky se zmíním hlavně o kulturním působení a případných inovacích v organizační struktuře následné doby.

Léta 1918—1945

Hasiči oslavili vznik samostatného státu účastí národní slavnosti ve Štramberku i Kopřivnici. Přítomnost všech dalších oslav jak státních, místních, tak církevních byla automatická. Každá připomínka založení sboru měla velký význam jak pro organizaci, tak město. Více popíši tu z 4. 7. 1926 spojenou s veřejným cvičením. Přípravy znamenaly dát do vzorného pořádku inventář, rozmnožit počet přileb, lezecké výstroje, přiojednat hadice, vlnajky, čamary. V předvečer oslav se konal lampiónový průvod. Slavnostní neděle začínala v 6 hodin ráno mší za zesnulé členy, v 8 hodin pokračovala přivítáním sborů a městské rady na náměstí, pak všech přítomných. Slavnostní projevy zazněly z úst starosty města a župního náčelníka. Následovala ukázka hašení ohně před padesáti lety. Odpoledne proběhlo cvičení, po něm na Proskově zahradě koncert s výletem. Kronikář vyslovuje přání — ať je rok 1926 rokem znovuzrození a vyburcování z nicotné strnulosti! Další významné oslavy čekaly sbor při příležitosti předání klíčů a otevření nově postavené hasičské zbrojnice 28. 8. 1931.

Sbor se zúčastňoval nejrůznějších oslav mimo Štramberk, župních sjezdů i mimo republiku, cvičení jak okrskových, tak vlastních. Pro spoluobčany pořádal přednášky s hasičskou a pojišťovací tematikou, své členy vysílal na odborná školení. Na doporučení Kravařské župy zorganizoval samaritní stráž. Její členové pomáhali lidem v ohrožení zdraví či života.

V r. 1921 sbor zřídil ženský oddíl, ale ten byl záhy r. 1929 zrušen. O pořádání kulturních akcí se staral zábavní odbor vzniklý r. 1920. A které akce byly nezapomenutelné? Plesy, věnečky, divadelní představení, taneční a krmášové zábavy. Při nich se podle pamětníků 4) tančily staré tance jako troják, požehnaný, zástěrkový, kovář, hubičkový, metlový, šotýš.

Velikým hasičským svátkem, ve společnosti velmi oblíbeným a hodnoceným jako prvotřídní, byl výlet. Podle informací pamětníků měl následující podobu. Před akcí chodili po domech hasiči a sbírali „na kolače“ mléko, máslo, vejce a jiné potřebné suroviny. Lidé jim ochotně vypomáhali. Pokud výletu předcházelo cvičení, konalo se v neděli ráno bez účasti veřejnosti. Ta se shromáždila až odpoledne na náměstí a za pochodu štramberské dechovky pana Sochy nejčastěji odcházela na Proskovu zahradu, nebo „*Ke kupelu*.“ Praporečník nesl v čele průvodu prapor, za ním šly krojované „*valašky*,“ následovala školní mládež, pak hasiči v pořadí: hosté, za nimi domácí se stříkačkami. Do průvodu se zařadili i samaritáni, nakonec civilisté. Na výletišti řečnili hosté a děkovali za pozvání. Všichni velitelé dostávali množství kytic. Hudba hrála na postaveném pódiu, na trávě se tančilo. Z atrakcí byla v provozu kuželna a kolo štěstí. Na občerstvení byly napečeny koláče „*lopaťáky, v Rybím dokonce i klobásníky. Kromě nich se prodávaly uzeniny, k pití pivo, rum, vodka, režná a zelená kořalka. Rybí mívalo i trafikou. A kdy veselí končilo?*“ Jak byli namazani! Výlety se těšily hojně účasti jak občanů města, tak jiných organizací, například Sokolů, Orlů.

Štramberský sbor hasičů musel řešit i své interní problémy. Vzniklé třenice r. 1925 byly způsobeny růzností politických názorů. Dalším důvodem k stížnostem se stala nízká účast mužstva při cvičení.

Činnost sboru v době 2. světové války byla podmíněna úpravou státních hranic. Štramberk se stal součástí Sudet. Dosavadní výbor byl suspendován, členové úředním nařízením rozděleni na činné — do 45 let a ostatní — do 60 let. Ti už nebyli zváni na cvičení. Neúčast činných bez omluvy se trestala důtkou, nebo pokoutou. Když dva hasiči r. 1941 včas nevyhlásili okrskové cvičení a sbor přijel pozdě, byla jim udělena

veřejná důtka. Vojenský režim ovládl i hasičský sbor. Kromě cvičení protiletectké obrany, pak denních a nočních se hasiči účastnili společných schůzí tzv. apelů v Novém Jičíně, Rybí, Příboře. V r. 1943 museli odevzdat ruční stříkačky ti, kteří je měli doma. Téhož roku byli pro pomoc anglickým zajatcům zatčeni dva členové sboru.

Po dobu války hasiči stejně svědomitě vykonávali své poslání. Finanční prostředky sboru asi 1200 Kč vzali do úschovy čtyři bratři a po válce je vrátili.

Léta 1945 — 1990

Po osvobození se činnost sboru vracela do předválečných kolejí. Důsledky roku 1948 byly znatelné až v r. 1950, kdy hasiči dostali název Místní jednota československého svazu hasičstva, který byl r. 1953 pozměněn na Československý svaz požární ochrany. Až rok 1991 vrátil sboru název Sbor dobrovolných hasičů ve Štramberku.

Na základě vstupu komunistické ideologie do všech oblastí společnosti i ve sboru členové uzavírali závazky, zúčastňovali se brigád naštěstí zaměřených na svou odbornost, plánovali, kontrolovali plány, práci vykazovali v hodinách, procentech, školili a byli školeni, připravovali se na březen — měsíc požární ochrany a kontrolovali všechny složky socialistického sektoru v oblasti protipožární bezpečnosti. V r. 1952 se nenechali zvíkat a na rušné výroční schůzi, která prozrazovala názorovou nejednotu, nedovolili oslovení „*soudruh*“, ale nadále „*bratr*.“ Protože členy sboru byli i komunisté, mnozí nechtěli na svátek sv. Floriána vstoupit do kostela a zůstali před ním. Některým to však nevadilo, ale při vstupu mohli od bratrů slyšet: „*Karle, kostel spadně*.“ Následovala šalomounská odpověď: „*Ja idu za hasiča, ni za komunisty!*“ Protože předseda MěNV 5) byl členem sboru, mohli hasiči s tichým souhlasem slavnostně vcházet do kostela na mši svatou s praporem a v průvodu kolem náměstí. Jedna z žen nesla kytici, která byla určena na oltář za zamřelé členy. Oslava tohoto svátku zůstává stejná až do současnosti a do pochodu vyhrává místní dechová hudba.

Účast cvičení byla motivována novým prvkem— soutěživostí. Na nejrůznějších kolbištích měřila své síly nejen družstva mužů, ale i hasičského dorostu, jehož činnost byla obnovena v r. 1965. Názor6) na hasičskou aktivitu projevila paní M.N., když na dotaz, zda dovolí svému synu chodit „*do hasiča*“, odpověděla: „*Naš Pepa už umí pít!*“

Spolupráce, přátelství a vzájemná pomoc mezi sbory trvala i nadále. Spojovala je nejen záchranná práce, ale také účast cvičení a výročních oslav. V kulturní oblasti sbor každoročně pořádal plesy, výlety, do 70. let krmáš, různé druhy zábav jako např. gulášovou partii na farní zahradě r. 1949, vinobraní r. 1953, benátské noci v letech 1954, 1956, večírek na Trúbě r. 1962 aj.. Svým členkám od r. 1973 každoročně připravoval oslavy MDŽ a pro všechny i několikadenní zájezdy po republice.

Na členy výboru nečekaly jen příjemné chvíle, ale i nepříjemnosti v podobě vylučování za morální delikty. Např. v r. 1951 ... za pohoršlivé chování ve stejnokroji po opětovném opilství a marném varování ..., v r. 1957... za neplnění svých povinností.

Komunistická ideologie se nedotýkala prostřednictvím příkazů a zákazů pouze lidí. Dotkla se i auta Tatra 26/30 upraveného k reprezentacním a propagačním účelům, pro svůj věk úctyhodně nazývaného „*stařenka*.“ Když se v r. 1987 měla účastnit oslav

Hasičský historický dopravní automobil TATRA 26/30 „stařenka“, výroba 1929
(foto OFTIS Ústí nad Orlicí, pohlednice)

90 let automobilu propagační jízdou z Vídně do Kopřivnice, řidiči nedostali vízum a k ostatním se mohli připojit až od našich hranic. Zmíněný vůz patřil — a v současnosti tomu není jinak — ke chloubě sboru. Spolu s praporem se stal jeho atributem. V souvislosti s tímto autem, které bylo r. 1934 upraveno tak, aby mohlo vozit i rakev, bych se chtěla zmínit o pohřbech a obřadní účtě věnované každému zesnulému členu sboru. Nebožtíkovi vzdali spolubratři poctu při valné hromadě, účast na pohřbu byla morální samozřejmostí. Díky ústnímu podání 7) se zachovala část projevu, kterou na pohřbu Jana Hykla zvaného Maly Janek r. 1936 pronesl náčelník sboru: „Umřel nam velký hasič — Maly Janek. Ale největc mě na nim mrzy, že ty svoje dva syny nědal střýkačami. O hasycky zbor se zaslужil tym, že kupil novu střýkačku a štyry putně. A ja sem mu dycky povědal: „Jane, už něcvič!“ a un, ňi opravil se spisovně/, ne! Šak se zoptajtě něboščika Janinka. Šak hen ležy.“ A ukázal na čtyři hroby vedle.

V 60. letech, kdy pohřební průvod ještě vycházel z domu smutku, vezla se rakev na smutečně upraveném autě do kostela, pak na hřbitov 8). Od doby, kdy má pohřeb v režii pohřební služba a zesnulého přiveze do kostela, drží hasiči vedle rakve čestnou stráž. Jsou rozestavěni z každé strany po třech. Jen v r. 1976 při pohřbu mladé členky stály u rakve ženy, ale kvůli těžce zvládaným emocím se tak už vícekrát nestalo 9). Po obřadech vynesená rakev je opatrně vložena na připravenou „stařenku“ a průvod za doprovodu místní dechové kapely po hlavní cestě odchází na hřbitov. Cesta vede kolem hasičské zbrojnice, kde jsou auta již částečně vyvezena z vrat. Všichni se krátce zastaví a vozy na rozloučenou třikrát zatroubí. Po příchodu na

hřbitov stojí opět 6 hasičů vedle rakve a v danou chvíli ji za zvuku sirény spouštějí do země. Záleží na rodině, zda účastníky pohřbu pozve na hostinu. Pozůstalí obdrží peníze z pohřebního fondu a rozhodnou se, zda si je ponechají, či věnují sboru. V případě rozloučení v obřadní síni v Kopřivnici, drží hasiči čestnou stráž jako v kostele. Ve všech případech organizace zakupuje veliký věnec, který je vystaven na čelním místě u rakve.

„*Stařenka*“ nevozí jen zesnulé členy sboru, ale bíle ověncena též novomanžele. Hasičská svatba vypadá následovně: auto odveze člena sboru „ke zdavkám“, po nich k fotografování, nebo na hostinu. Než se novomanželé vydají na cestu, musejí se vyplatit, protože 4—5 namaskovaných členů „*šancuje*“. Večer obvykle přijdou členové výboru předat dar a skládané přání.

Léta 1990 — současnost

Sametovou revolucí v r. 1989 se sbor zbavil mnoha politických povinností. Svou práci a poslání vykonává dál, aniž by musel členit úkoly do příslušných kolonek. Zúčastňoval se různých druhů cvičení, schůzí a sborových oslav.

Z kulturních akcí sborem každoročně pořádaných jmenují plesy, výlety, z ostatních aktivit účast na obecních jarmarcích a náboženských oslavách, starost o občerstvení na plesech. Před svátkem sv. Floriána si Štramberáci rádi přivstanou, aby si v sobotu mohli zakoupit na „hasičárně“ alespoň kousek zabíjačkových dobrot, které hasiči určili na prodej veřejnosti. Zbývá část jim slouží jako pohoštění připravované v klubovně zbrojnice, kam se odeberou po slavnostní nedělní mši svatě obětované za všechny živé a zemřelé členy.

Podobnou osnovu měly oslavy 120 a 125 let trvání sboru. Termínem byly neděle kolem svátku sv. Floriána. Ta mladší proběhla 12. 5. 2001 a měla dvě etapy: slavnostní a praktickou, která se kvůli špatnému počasí odložila. Proběhla o týden později formou cvičení za přítomnosti okolních sborů. Na štramberském náměstí mohli diváci shlédnout historické způsoby hašení včetně techniky od doby vzniku sborů až do současnosti. Místní divadelní ochotníci v kostýmech doplňovali atmosféru doby. Aby bylo co hasit, musel se oheň udržovat. Tak byla maketa dřevěného domku neustále zapalována a hašena. Vedle mě stálo asi čtyřleté děvče a se zájmem vše pozorovalo. Náhle radostně zvolalo: „*Už vím, kdo to zapaluje! Ti, co to hasá!*“ Naštěstí v životě tomu tak není.

Funkce reprezentačního vozu „*stařenka*“ se nezměnila, dokonce jí přibýlo výjezdů i s praporem. Obdivovaná bývá na Hasičských poutích na Hostýně. Roku 1999 byla i s posádkou představena prezidentu Václavu Havlovi, který navštívil Štramberk.

Sbor, jehož členská základna v r. 2003 čítala 31 mužů, 11 žen a 14 mladých, čekala v r. 1995 organizační změna. Na základě zákona o požární ochraně ze dne 14. 3. plenární zasedání rozhodlo o zřízení výjezdové jednotky, která se stala součástí okresního záchranného systému. Za finanční pomoci města a státních dotací se poloprofessionalizovala. Zasahuje nejen při požárech, ale pomáhala r. 2002 postiženým povodněmi.

Když shrneme význam hasičského sboru, spočíval nejen v naplňování jeho poslání, ale také v požárně preventivních aktivitách. Ty byly pro Štramberk důležité, neboť město je od r. 1969 vyhlášeno Městskou památkovou rezervací s množstvím roubených objektů.

Z dalších hodnotících rysů vystupuje do popředí výrazné sociální cítění, smysl pro zábavu a humor. Každá jeho činnost byla a je spojena s ochotou, odpovědností, obětavostí a dobrou vůlí. Při všech aktivitách hasičům každý rád vycházel vstříc formou sousedské výpomoci. Do spolkového života se začlenily i manželky a rodinní příslušníci. Ti všichni se učili vnímat okolí skrz jeho potřeby, poznávat zodpovědnost a hrdost vůči profesní příslušnosti a pěstovat úctu ke spolkovým atributům. Poznávali sílu a potřebu spolupráce i vzájemné pomoci s okolními organizacemi.

Aniž by si členové sboru byli vědomi, ve společnosti hráli důležitou integrační úlohu, neboť spojovali různé věkové kategorie, profese a světonázorové postoje. Se jménem hasičů jsou spojeny morální hodnoty, vlastenectví, patriotství a udržování tradic. Jejich program byl široce osvětový. Z jejich kulturních aktivit s finančním efektem stojí v popředí pořádání plesů, krmášových zábav a hlavně výletů. Spolkovou oblast charakterizují reprezentační mše na sv. Floriána, jubilejní oslavy, obřadní pohřeb členů a ve sféře zvykové svatba.

Členům Sboru dobrovolných hasičů nejen ve Štramberku — lidem, kterým není lhostejný osud bližních — chci popřát, aby nikdy nezakusili hořkost a důsledek slova POZDĚ. Kéž je neustále chrání svatý Florián!

POZNÁMKY:

- 1) Malý, K. — Sivák, F. — Dějiny státu a práva v Československu do r. 1918, I. díl, Praha, 1988, s. 491
- 2) materiály z terénního výzkumu jsou uloženy v Muzeu Novojičínka, oddělení etnografie
- 3) J.H., nar. 1948
- 4) M.T., nar. 1919
- 5) J.H., nar. 1946
- 6) J.H., nar. 1948
- 7) J.H., nar. 1948
- 8) J.H., nar. 1946
- 9) E.S., nar. 1938

RESUME:

Sbor dobrovolných hasičů ve Štramberku byl založen r. 1876. K vnějším nutnostem patřilo zaregistrování do Zemské ústřední jednoty a výběr pojišťovny. O své členy pečoval i sociálně zřízením podporovací pokladny. Účastmi různých druhů cvičení se zdokonaloval ve svém poslání. Peníze pro činnost si opatroval pořádáním kulturních akcí, přičemž největším donátorem se stalo město. Jejich program byl osvětový. V dobách politických útisků si hasiči zachovali svou hrdost. K projevům reprezentace stále patří slavnostní mše s praporem na sv. Floriána, propagační jízdy se „staženkou“ /Tatra 26/30/ včetně jejího obřadního využití při pohřbech a svatbách. Od r. 1995 byla zřízena poloprofesionální výjezdová jednotka jako součást okresního záchraného systému. Z kulturních aktivit jmenuji např. zabíjačku před svátkem sv. Floriána, pořádání bálů a výletů.

**Dne 22. dubna 2008 zemřel výtvarník, hudebník
a celoživotní ctitel města Štramberka,**

pan Josef Martíni,

nar. 5. ledna 1915 v Kopřivnici.

PRACH NA PALETĚ

Věra Horáková–Martini

Letošní jaro mi ubralo hodně z jásavého a radostného prožitku. Je to již nějaký čas, kdy pro mého otce skončily opakované a přece tak oblíbené procházky pod úpatí Bílé hory. Nebyly to tápavé kroky hledající nové motivy, ale jistá chůze po ními cestami lemovanými nizoučkou trávou a hromádkami kamenů vybraných z pruhatin štramberských políček. Důvěrně se znal s každým keřem i stromem. Nejvíce snad s letitým modřínem — důvěrným kamarádem se zvrásněnou kůrou a silnými větvemi. Tvoří krásný zelený portál spojující les s alejí starých trnek a na jaře sněhobílé kvetoucích hlohů. Prostředí lidmi málo udržované a prosté. Právě takové motivy vyhledával nejráději.

Odtud je úchvatný pohled do širého kraje. Oči bloudí po namodralém horizontu až k rovinaté Studénce. Rozlehlé, na jaře úhledné čtverce zelených luk protkané cestami a cestičkami jsou lemované alejemi švestek a ořešáků.

Když stoupal výš kolem starého kamenného kříže mezi poli, u nohou se mu rozložila známá krajina. Snad stokrát zachycená v nesčetných skicách i obrazech, rozhozených mezi přátele, známé i neznámé lidi. Obdivoval a dovedl pak poutavě vyprávět o úchvatných barvách mraků — vystižení nálady oblohy v ten určitý čas — byla jeho prioritou. Závídel jim výšku a lehkost s jakou se dívají na zem. Tenkrát jsem to málo chápala — cožpak bezstarostně plující páry, vytvářející fantastické obrazy, mohou pochopit lidské bolesti, touhy a stesky? Dnes už vím, o čem mluvil. Sám je dobře znal. Znal i hudbu stromů, obdivoval krásu odvážně rozpažených rukou starých buků i rozžaté svíce kaštanů, které chodil obdivovat do hukvaldské obory.

Díky jeho štětcům se mohu denně dívat na teplou žlut žitných polí s tajenou písni cvrčka i těžkými oblaky před blížící se bouří.

S přibývajícím věkem se začal zužovat a mlžit jeho výhled do rodné krajiny. Pro člověka, jakým byl — se stále mladistvou a citlivou duší, zaměřenou na duchovno, to nebylo jednoduché. Uměl se však ovládat, byl trpělivý a jako v celém životě i nadále uznával přesnost, dochvilnost a pečlivost. Problémy řešil s vtípem a noblesou, která mu byla vlastní.

Každodenní zážitky se obrátily jen na neustálé pozorování dráhy hvězd a slunce ve svém nekonečném koloběhu. Stále slyším jeho otázku: „Jak je venku?“

Okna bytu se stala střeženou pozorovatelnou proměn světla i stínů. Čím dál tím více mu počaly chybět návštěvy milého města pod Trúbou. Netušila jsem, že se do něj vrátí už natrvalo. Věřím ale, že naše každodenní setkávání bude trvat i dál.

Josef Martini: Štramberk, 1950.

A najednou zbylo jen pár rámků, kazety plné barev, jeho housle, foukací harmonika... Dotýkám se velmi bolavých míst a vždy budu vidět jeho tvář v okně. Loučila se s námi tak dlouho, až jsme se mu ztratili z dohledu. Byl pro nás tím nejlaskavějším člověkem. Myslím, že by se našlo jen málo lidí, kterým ublížil. Až teď — nám nejbližším.

Zůstala jen tichá návštěva hrobu a prach na jeho paletě...

Bože, pospěš mi na pomoc, neboť se k Tobě utíkám...

RANNÍ CHVÁLY

Věra Horáková–Martini

Začíná se rozednívat. Oči jsou ještě zakryty víčky a z myslí pomalu odplouvá bárka snů. Věci okolo nabývají konkrétních obrysů. Oknem do tichlého pokoje opatrně nahlíží nový den. Celým nitrem prostupuje vděk Bohu za nové probuzení. Ať už je za mým oknem šedá obloha, ať se z ní sype sníh nebo mhouřím oči před útokem slunečních šípů — jsem šťastná, že mohu vstát. Kdesi v dáli rozčísíl svěží vzduch vysoký tón kostelního zvonu. Pomalu se roztáčí i serenáda ranních zvuků.

Tak, jak ubíhají dny jeden za druhým, děkuji za vše, co už bylo a raduji se z toho, co mne ještě čeká.

Každý z minulých i následujících let hraje stále na stejné nástroje. A tak chválím zvuk větru v komíně, dutý hukot blížící se bouře, v duchu vidím bílý krajkový čepec slunných polední zdobený výšivkou lehkých oblaků. Obdivuji klid stojaté vody v kropence kostela, do kterých si namáčím bříška prstů, nebo tichou píseň padajícího sněhu. Dobře znám i šelest spadlého zlata na podzim, krásu sluncem prolnuté mlhy ranního lesa nebo jásavý trylek navraceného skřivana. Mám ráda klid odpočinku pod korunou stromu ve své zahradě, či barvu vzdouvající se mušelinové záclony. Je mojí plachtou na lodi dne. V duchu si představuji narůžovělý kout v bytě pod oknem, v němž bydlí květiny. Každé ráno se pozdraví s plechovou konvičkou na vodu a po uctivé pokloně vedou spolu tichý dialog. Jsou to příjemné každodenní obřady mých rán. Má vzpomínka patří i zástupu děvčátek pod kazatelnu kostela, kde jsem tolikrát také stávala. Když jsem se malinko ohlédla, viděla jsem hlavu babičky v bílém nedělním šátku. Oknem do lodi kostela přes barevná sklíčka oken nahlíželo zvědavé slunce...

Vzpomínám ráda na tichou odevzdanost houslových strun a prach kalafuny pod kobylkou otcových houslí. Denně se projdu pokojem, v němž visí všechny jeho obrazy. Už z postele se zdravíme jako dávní přátelé. Stále jich přibývá. Nechávám rámovat i drobnosti, které by on nikdy rámem nepoctil. Pro mne jsou však i ty nejjednodušší črty vzácné.

Přichází pomalu poledne. I ono má své místo v pořadu dne. Kolmé paprsky hrají na struny utkané pavučiny. Slunce tančí po vodě ptačího napajedla. Leskne se jako staré zrcátko. Nedávno jsem je našla a je už značně opryskané. Ale je mi milé, protože mnoho pamatuje a je koupené ve stánku na štramberské pouti.

Kdysi dávno, za časného dětství, zadělávalo se u nás ráno na chléb. Široká, obruči opásaná díže, trůnila uprostřed kuchyně, v níž odpočíval „boží dar“. Dlouhou, dřevěnou kopistí stařenka mísila nakysle vonící těsto a několikrát je žehnala. Čí ruce asi žehnají kvas chleba dnes? Po upečení chlebička u pekaře procházela celým domem překrásná vůně. Zásoba chutného pokrmu vydržela celý týden. Ležely vedle sebe, ty zlaté bochníčky, a byly naší každodenní snídaní. Krajíce z nich byly velice a tak se musely pūlit, abychom je udrželi v malých rukách.

Málo platané, čím více let se kupí na má bedra, tím více budu chválit krásu nových jiter.

ŠTRAMBERK A NĚMECKÁ OKUPACE

1939–1945

poznámky a úvahy o nejtěžší době našich národních dějin ve světle vzpomínek a archivních dokladů
Josef Adamec

část XII.

Mnozí z takových lidí dokázali zneuctít odboj našich občanů a svými skutky v době poválečné utvrzovali Štramberáky v názorech na jejich „odbojovou“ činnost. Štramberáci však museli mlčet, mohli si jenom myslet: „Nemordovat skutečnost! Skutečnost je k tomu, abychom ji objevovali a poznávali, ale není k tomu, abychom si z ní vybírali, co nám pasuje, abychom ji omezovali, falšovali a odmítali“. To jsou slova Karla Čapka, který ještě dodával: „*Ano mnoho se změnilo, ale lidé zůstali stejní: jenomže teď víme líp kdo je kdo. Kdo je slušný, byl slušný vždycky, kdo byl věrný, je věrný i teď, kdo se točí s větrem, točil se s větrem i dřív. Kdo myslí, že teď přišla jeho chvíle, myslí vždy jen na sebe. Nikdo se nestává přeběhlíkem, kdo jím nebyl vždycky, kdo mění víru, neměl žádnou, člověka nepředěláš, jenom se ti vybarví....Budoucí foliant našich dějin o této době bude mít jeden podtitul: „Kdo byl kdo. I dobrá paměť patří k těm stálým věcem, jichž bude a je třeba“.*

Jak aktuální a jak přiléhavá slova i pro Štramberk! V paměti starých Štramberáků utkvěly příhody a události, které slova Karla Čapka potvrzují. Lidé si vzpomněli například i na to, jak jeden mistr v cementárně (Svoboda) vybíral příspěvky na uvězněné a přišel za dvěma Štramberáky (nazvěme je třeba X a Y) zda by také přispěli. Oba jej však odmítli, že s tím nechtějí nic mít. Ale hned po osvobození se jako členové KSČ tlačili do popředí a vyzvedávali své odbojové zásluhy. Nebo jiní při neopatrném poslouchání rozhlasu zapříčinili zatčení své i jiných, leckdy příčinou zatčení byla i obyčejná „šmelina“ — takže v některých případech to nebyla odbojová činnost, za kterou byli po válce někteří oslavováni.

Byly i případy, že dotyčná osoba se jevila jako loajální s vládnoucím režimem, ale později vyšlo najevo, že různé zprávy od Němců se prostřednictvím dotyčného dostávaly tam, kam si to Němci nepřáli, ke druhé straně. Dodnes je myslím sporný, nebo aspoň diskutabilní, případ tragického úmrtí „ajznbouňáka“ Sochy z května 1945. Je toho daleko víc, co by potřebovalo objasnit a uvést na správnou míru.

Pocitu křivdy se člověk zbavuje těžko. Zvláště tenkrát, je-li s ním spojena ztráta ideálů a perspektiv. S tímto pocitem žilo mnoho poctivých odbojářů několik desítek let. Mnozí si své vytrpěli, protože nechtěli své názory zasunout někam hluboko do šuplíku svého svědomí. Měli bychom se jim alespoň v duchu omluvit

Z oficiálních článků a zpráv se ví, že desítky občanů se zapojily do odboje, popraveno a umučeno v koncentračních táborech bylo 39 občanů, dva byli neznámí (později se potvrdilo, že padli v Bielsku) a tři padli na západní frontě. Z vězení se vrátilo 44 Štramberáků.

Po celou dobu nebyla vzpomenuata jména občanů, kteří se od počátku zapojili do odboje, nebo byli jinak nápomocni. Patří mezi ně Josef Špaček, Vladimír Hykel, Kazimír Zavila, Vojtěch Michálek, Petr Socha, Adolf Bartoš, Alois Holub, Augustin Hykel, František Škop, MUDr. František Šíl a další. Do jiné skupiny patřil Karel Jašek...Nelze je dosud vyjmenovat všechny, nesmí se zapomenout ani na mnoho občanů, kteří jim v jejich činnosti pomáhali, namátkou jmenujme alespoň Jaromíra Zelíka, drogistu Stanislava Šustra...Spolupracovala i řada významných rodáků štramberských působících mimo Štamberk, např. Oldřich Hrstka, P. Karel Kavík, Zdeněk Bár a jeho bratr Jaromír, Petr Hykel, Metoděj Vítkovský, P. Bohuslav Juroška, JUDr. Josef Jurák. P. Augustin Jurák a jiní.

Mnozí Štamberáci odcházeli za hranice, aby proti nepříteli mohli bojovat se zbraní v ruce. Někteří se zapojili do zahraničních armád, jiní pomáhali partyzánům. Na rozdíl od dob minulých, my už dnes nerozlišujeme dobré a špatné podle toho, na jaké světové straně proti nacistům bojovali. A neměli bychom se ani držet dogmaticky politických hledisek.

Skutečný odboj a skutečné hrdinství najdeme totiž všude, stejně tak jako omyly, zbabělost a zradu. Je třeba si uvědomit, že ti mladí muži odcházeli v roce 1939 z domova ne z nějakých ideologických důvodů, ale především proto, že chtěli bojovat proti okupantům, za osvobození vlasti. Ze stejných důvodů vstupovali i do domácího podzemního hnutí. Cílem bylo, jak říkají pamětníci, dělat něco proti Němcům. To byl hlavní cíl, ke kterému směřovalo společné úsilí všech poctivých odbojářů i těch obětavých lidí, kteří jim pomáhali. Našli se však i lidé, kteří sledovali více osobní nebo úzce stranické či skupinové cíle. Ti pak spíše mařili práci ostatních a zasloužili se nemalou měrou o to, že dnes odboj nemá nejlepší pověst.

Díky dlouhodobému falšování dějin se dnes na odboj pohlíží mnohdy s despektem, je to téma pro někoho zprofanované. Bohužel. Přesto má velký smysl se mu znovu věnovat a snažit se nalézt jeho opravdový obraz. K tomu je ovšem třeba přistupovat bez předsudků. Nevyzdvíhat nyní pro změnu nekomunistický odboj a zatracovat třeba partyzány. Podíváme-li se na problematiku odboje dnešními očima, nemůžeme nevidět, že celý odboj byl, určitě alespoň zpočátku, velmi naivní až romantický. To ostatně potvrzují i jeho účastníci. Ti, kdo vytvářeli první odbojové organizace, hrubě podcenili sílu a schopnosti nacistického bezpečnostního aparátu. Důsledkem byly značné represe, tisíce českých lidí zahynuly. Ovšem oni tenkrát nemohli vědět, co víme dnes my. A není možné je z toho vinit. Naopak je nutno ocenit každého z nich, kdo se s čistými úmysly postavil nacistickým vetřelcům, aby se přičinil o znovuoživení svobodné republiky.

Druhá světová válka a její důsledky představují v evropských dějinách hluboký předěl. Rozsah a míra válečných hrůz, teroru a brutalit překročily vše, co si dosud člověk žijící na „starém kontinentě“ dokázal představit. Zápas s německým nacismem a silami, které ho podporovaly, byl sice za cenu nesmírných obětí vítězně dobojován, ale překonání následků válečného běsnění, rozvratu a devastace hodnot se neobešlo bez značných obtíží, bolestí i nových křivd. Stopy zanechané tragický-

mi prožitky zůstávaly dlouho výrazné. Posuny v subjektivních zkušenostech lidí, kteří poznali projevy zvrhlosti a pro něž se úpadek lidskosti stal bezprostřední realitou, patřily také k výsledkům druhé světové války. Od nich vedla klikatá cesta k novému mocensko-politickému uspořádání Evropy a k jejímu následnému rozdělení.

Porážka nacistického Německa a jeho satelitů paradoxně otevřela cestu expanzi jiného typu totalitního panství, tentokrát v podobě sovětského komunismu... Země a národy středovýchodní Evropy, po několika let vystavené okupaci a útlaku, ztratily po roce 1945 v krátkém čase opět svou svobodu, nezávislost a šanci budovat otevřenou demokratickou společnost. Stalinova přetvářka zvítězila.

Demokratické síly hledaly oporu v tradicích, zvyklostech a ideálech první republiky. V důsledku politických realit vzešlých z války se však hned v počátku octly v defenzívě, a to zčásti i vlastním přičiněním. Nepočítali s tím, že nasadit komunistům „demokratický chomout“ nebude možné. Soupeření demokratů s komunisty vedlo k tomu, že komunisté díky nekompromisnímu jednání a demagogii získávali náskok. Do pohybu se dostaly sociálně, morálně a kulturně vykořeněné síly. Z jejich řad se potom v hojném počtu rekrutovali zakomplexovaní násilníci, dobrodruzi, mocichtiví kariéristé i psychicky vyšinutí jedinci. Leckterá „cesta vzhůru“, která byla tehdy započata, pokračovala dále v komunistických časech. I ve Štramberku mnozí takoví jedinci si dlouhá léta vynucovali ocenění a běda tomu, kdo projevil opačný názor. Platilo heslo: Kdo nejde s námi, jde proti nám. A Štramberáci si po zkušenostech doplnili: A kdo jde proti nám, ten si to odskáče! Poznali to i naši spoluobčané. Dnes už je možné konstatovat, že mnohé nezákonnosti kryli především někteří členové KSČ, která získala důležité pozice v mocenském aparátu a ve sdělovacích prostředcích a jejíž vliv začal prostupovat všemi oblastmi společenského života.

Květen 1945 znamenal osvobození a obnovení Československé republiky. Ale dominantní postavení KSČ v zemi a nadvláda Moskvy nad střední Evropou nevěstily pro blízkou budoucnost nic dobrého, neboť už v jejím zárodku ohrožovaly její skutečně svobodný, nezávislý a demokratický vývoj.

Zůstává tragickým paradoxem uplynulých desetiletí, že mezi totalitním komunistickým režimem byli nejvíc postiženi právě ti, kteří se zasloužili o obnovu Československé republiky — na domácí i zahraniční frontě. Právní a morální vědomí české společnosti bylo Mnichovem, okupací a událostmi roku 1945 v mnoha směrech narušeno a otřeseno, což mělo za následek oslabení vůle čelit nástupu nové totality.

Závěrem musím ještě dodat, že tyto kapitoly nelze považovat za vyčerpávající vylíčení života ve Štramberku v době okupace a odboje štramberských občanů. Popsání historie let 1938 až 1945 ve Štramberku zůstává i nadále badatelskou výzvou.

OBĚTI VÁLKY Z ŘAD ŠTRAMBERSKÝCH OBČANŮ

O tom, jak těžké období byla nacistická okupace v historii města a životě jeho obyvatel vypovídají mimo jiné i následující údaje.

Popraveno a umučeno ve vězeních a koncentračních táborech bylo 37 občanů, z toho 30 mužů a 7 žen. Z nich nejstarší Marie Šustalová zemřela ve věku 65 a půl roku v koncentračním táboře v Rawensbrücku 9. září 1944. Nejmladší byl Karel Veřmířovský, sedmnáctiletý, zemřel v Berlíně 9. prosince 1943. Nezvěstní zůstali po osvobození Jaroslav Geryk, narozený 3. 4. 1914 a Josef Hykel, narozený 11. 7. 1922. Dodatečně se zjistilo, že padli v Bielsku.

Dalších 44 občanů bylo vězněno celkem 67 roků a 3 měsíce, což je v průměru na každého 18 měsíců a 10 dní. Z toho 33 mužů a 11 žen. Nejmladší vězněný byl Jaroslav Hykel, nar. 31. 5. 1927, byl vězněn krátkou dobu v Opavě, druhý nejmladší byl Oldřich Šmahlík, nar. 23. 11. 1925, vězněn v Opavě a Ostravě a posléze do konce války držen v koncentračním táboře v Dachau.

Příčiny zatčení byly různé, pro větší přehlednost si je však můžeme rozdělit do několika skupin:

Podpora zajatců a napomáhání k útěku. Angličtí zajatci přišli do Štramberka v roce 1943 na práci do lomu na Kotouči (28) a do cementárny (50). Ubytováni byli v cementárně a v hostinci Deutschbergerově, k tomu účelu upraveném. Pomáhali jim, kromě dělníků, kteří jim občas podstrčili jídlo, Florián Najvar, Karel Feix, Josef Hykel, Aloisie Kelnarová (tenkrát Rajnochová, pozn. J. A.). Dali jim zejména kompas a mapu, když se hodlali pokusit o útěk. Tři zajatce chytili a podle fotografií, jež si vzali na památku zatklí Karla Feixe a Josefa Hykla. Zavřeli je v Novém Jičíně, odkud se Josefu Hyklovi podařilo utéci. Se svým přítelem Jaroslavem Gerykem přešel do Polska a připojil se k ilegálnímu podzemnímu hnutí. Od té doby byli dlouho ne-zvěstní. Karel Feix byl popraven, Florián Najvar a Aloisie Kelnarová vězení přežili. Ještě před koncem války byli angličtí zajatci ze Štramberka odsunuti na západ (20. 3. 1945). Kromě Angličanů pracovali na Kotouči také Srbové, bylo jich 33. Jako civilní dělníci zde pracovali Francouzi.

Účast na činnosti ilegální skupiny Obrana národa (na podzim 1940) a ilegální KSČ s komsomolem (na začátku roku 1943), jakož i podpora partyzánů. Ze skupiny Obrana národa byli 2 popraveni, 1 zemřel ve vězení, 6 uvězněno. V komunistické a partyzánské akci z roku 1943 popraveno a umučeno 31 osob a uvězněno 48.

Poslech rozhlasu, šíření ilegálního tisku a podpora rodin uvězněných — vězněno 7 osob.

Za jiné delikty a falešná udání, případně tzv. štvání proti Němcům — 6 osob uvězněno.

Popravení a umučení občané umírali v těchto místech: v Drážďanech 8, v Rawensbrücku 4, v Osvětimi 4, v Brandenburgu 2, v Dachau 2, ve Vratislavi 2, v Berlíně 1, v Novém Jičíně 1, na Pankráci 1, v Parchynu 1, v Terezíně 1. U 9 popravených a umučených není místo známo.

Na území republiky byli štramberští občané vězněni v těchto místech: Nový Jičín, Opava, Ostrava, Krnov, Šumperk, Mírov, Terezín a Litoměřice.

Mimo území republiky: Bayreuth, Brunswick, Buchenwald, Grenzen, Dachau, Drážďany, Dürnfurth, Drážďany, Flossenbürg, Griebo, Rawensbrück, Sachsenhausen, St. Georgen, Velké Střelce a Zhořelec.

